

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania W. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
z udziałem A. R. i S. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji w M.
o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 maja 2024 r.,
zażalenia W. sp. z o.o. sp. k. i S. sp. z o.o. sp. k. na postanowienie Sądu
Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 9 listopada 2023 r., sygn. akt IIIAUa 285/22,

**uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania oraz
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z 15 stycznia 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie ustalił podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne A. R. z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem W. sp. z o.o. sp. k. za miesiące wyszczególnione w tej decyzji. Wyrokiem z 22 października 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zmienił sporną decyzję w ten sposób, że stwierdził, iż do podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i

wypadkowe oraz zdrowotne A. R. od lutego 2016 r. do lutego 2017 r., z tytułu umowy zlecenia wykonywanej u płatnika W. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji, nie zalicza się przychodów uzyskanych z tytułu umów zlecenia zawartych między A. R. a S. sp. z o.o. sp. k. w M. i rozstrzygnął o kosztach zastępstwa prawnego adekwatnie do wyniku sprawy.

Sąd Apelacyjny, po rozpoznaniu apelacji wyrokiem z 22 marca 2023 r., zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten sposób, że zmienił decyzję organu rentowego i ustalił, iż podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne A. R. z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem W. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji w W. za luty 2016 r. wynosi 4.055 zł, za kwiecień 2016 r. wynosi 4.055 zł oraz za czerwiec 2016 r. wynosi 4.055 zł, oddalając odwołanie w pozostałym zakresie, oddalił apelację w pozostałym zakresie oraz zniósł wzajemnie koszty zastępstwa prawnego stron w pierwszej i drugiej instancji.

W skardze kasacyjnej skarżąc wyrok Sądu Apelacyjnego w całości W. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji oraz S. sp. z o.o. sp. k. w likwidacji w M. wartość przedmiotu zaskarżenia oznaczyły na kwotę 13.920,66 zł. Na tak określoną wartość składają się różnice w podstawach wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne obowiązkowe i ubezpieczenie zdrowotne za luty, kwiecień i czerwiec 2016 r. Różnice wynikają z kwot podstaw wymiaru przyjętych w decyzji oraz ostatecznie ustalonych przez sąd ubezpieczeń społecznych.

Postanowieniem z 21 czerwca 2023 r. Sąd Apelacyjny zdecydował o sprawdzeniu wartości przedmiotu zaskarżenia określonej w skardze kasacyjnej na 13.920,66 zł i w związku z tym celu zobowiązał pełnomocnika organu rentowego do wyliczenia różnicy w podstawach wymiaru składek oraz składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne za okres objęty sporem z uwzględnieniem zmiany spornej decyzji zaskarżonym wyrokiem Sądu Apelacyjnego, w terminie 14 dni.

W wykonaniu zobowiązania organ rentowy w piśmie z 19 lipca 2023 r. podał, że przedmiotowa różnica w składkach wynosi 5.761,64 zł.

Postanowieniem z 9 listopada 2023 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 5.762 zł i odrzucił skargę kasacyjną. W ocenie Sądu Apelacyjnego istotą

sporu w niniejszej jest wysokość składek wymierzonych od ustalonej przez organ rentowy podstawy ich wymiaru, a okoliczność, że wysokość składki ustalono tylko na ubezpieczenie zdrowotne (oprócz podstawy wymiaru tej składki) niczego nie zmienia i nie uprawnia do swoistego hybrydowego określenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Sąd Apelacyjny uważa, że w niniejszej sprawie chodzi przede wszystkim o uiszczenie składek w wyższym wymiarze przez płatnika w konsekwencji ustalenia wyższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. Wobec powyższego wartość przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie to kwota ostatecznie wyliczona przez organ rentowy jako różnica w składkach za poszczególne miesiące ujęte w spornej decyzji.

W zażaleniu z 21 listopada 2023 r. pełnomocniczka W. sp. z o.o. sp.k. w likwidacji z siedzibą w W. oraz S. sp. z o.o. sp.k. w likwidacji z siedzibą w M., zaskarżyła postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 9 listopada 2023 r. w całości. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucono:

a. naruszenie przepisów prawa procesowego tj. 398² § 1 k.p.c. poprzez odrzucenie skargi kasacyjnej z tej przyczyny, że wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż 10.000 zł, podczas gdy to ustalenie Sądu Apelacyjnego jest w sposób oczywisty nieprawidłowe, a wartość przedmiotu zaskarżenia przekracza kwotę 10.000 zł;

b. naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 398⁶ § 2 k.p.c. przez jego zastosowanie, mimo że nie zachodziły okoliczności uzasadniające odrzucenie skargi kasacyjnej;

c. naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 22 w zw. z art. 398² § 1 k.p.c. poprzez wadliwe ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia wynikające z przyjęcia, że niniejsza sprawa jest sprawą o wymiar składki, a nie o podstawę wymiaru składki, które skutkowało błędnym przyjęciem, iż wartość przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie, w zakresie w jakim spór dotyczy podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, odpowiada różnicy pomiędzy składką obliczoną od podstawy zadeklarowanej przez spółkę, a składką liczoną od podstawy ustalonej w zaskarżonej decyzji, podczas gdy przedmiotem sporu nie jest wymiar składek i składka ta nie została w decyzji ustalona, ale spór dotyczył

podstawy wymiaru składek, stąd też wartość przedmiotu zaskarżenia powinna zostać ustalona jako różnica między zadeklarowaną przez spółkę podstawą wymiaru składek, a podstawą wymiaru składek ustaloną w decyzji organu rentowego (z uwzględnieniem modyfikacji tej podstawy dokonanych przez Sąd II instancji); błędne ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia w pkt I postanowienia (ustalenie, że wartość ta jest niższa niż 10.000 zł), co skutkowało błędnym rozstrzygnięciem w pkt II. postanowienia, tj. błędnym postanowieniem o odrzuceniu skargi kasacyjnej jako niedopuszczalnej.

Podnosząc powyższe zarzuty strona skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego i zainteresowanego kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie wywiedzione w niniejszej sprawie okazało się uzasadnione, doszło bowiem do niewłaściwego określenia wartości przedmiotu sporu, Sąd Apelacyjny naruszył więc art. 22 w zw. z art. 398² § 1 k.p.c. – co doprowadziło w ostateczności do odrzucenia skargi kasacyjnej.

Decyzją z dnia 15 stycznia 2019 r. (nr [...]) organ rentowy, na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 9 ust. 2, art. 18 ust. 1 i 3, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych ustalił dla A. R. za okres luty 2016 r. - luty 2017 r., podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne - z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia zawartej ze spółką. Decyzja nie wskazuje wysokości składki na ww. ubezpieczenia oraz podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne. Decyzja obejmuje swoim zakresem miesiące luty, kwiecień, czerwiec, sierpień, październik, grudzień 2016 r. oraz luty 2017 r.

Odwołujący i zainteresowany kwestionowali w odwołaniu podstawę wymiaru składek określoną w decyzji, w zakresie zaliczenie przez organ rentowy przychodów uzyskanych przez ubezpieczoną w ramach współpracy z zainteresowanym, do podstawy wymiaru składek wykazywanej z tytułu współpracy ubezpieczonej z odwołującym, jak również błędne wyliczenie podstaw wymiaru składek. Spór w niniejszej sprawie koncentruje się zatem na rozstrzygnięciu, czy spółka powinna w podstawie wymiaru składek osiąganey u odwołującego uwzględnić przychód, który ubezpieczona otrzymała z tytułu umowy zlecenia z zainteresowanym.

Racje należy przyznać stronie skarżącej, że Sąd Apelacyjny jest niekonsekwentny w swoich wywodach. W zaskarżonym postanowieniu najpierw prawidłowo ustalił istotę sporu, a następnie na potrzeby wartości przedmiotu zaskarżenia stwierdził, że istotą sporu jest właśnie wysokość składek. Jednocześnie skarżący i zainteresowany zauważają, że Sąd Apelacyjny na poparcie swojego stanowiska przywołuje postanowienie Sądu Najwyższego z 8 listopada 2013 r. (II UZ 61/13). Tymczasem wnioski z tego właśnie orzeczenia przemawiają za przyjęciem metodologii prezentowanej przez skarżącego i zainteresowanego. Tym bardziej, że w niniejszej sprawie postawa wymiaru składek była od początku trwania procesu sporna.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, przedmiot sporu wyznaczany jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, od której wniesiono odwołanie do sądu, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego, określonego zakresem odwołania od decyzji organu rentowego do sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 listopada 2007 r., II UZ 30/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 54). Należy zaznaczyć też, że w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, wartość przedmiotu zaskarżenia równa jest różnicy pomiędzy wysokością składki wskazywaną (zapłaconą) przez odwołującego się a składką należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres (postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 lutego 2008 r., II UZ 49/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 162; z 6 maja 2008 r., I PZ 6/08, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 232; z 17

kwietnia 2009 r., II UZ 12/09, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 301; z 7 kwietnia 2010 r., I UZ 8/10, LEX nr 1620499; z 26 stycznia 2011 r., II UK 190/10, LEX nr 786391; z 24 maja 2012 r., II UZ 16/12, LEX nr 1222163; z 7 listopada 2013 r., II UZ 59/13, LEX nr 1391553; z 14 lutego 2014 r., III UK 77/12, LEX nr 1619107 oraz z 27 lutego 2014 r., II UZ 77/13, LEX nr 1441274). Pogląd ten odnosi się jednak do sytuacji, gdy podstawa wymiaru składek co prawda jest sporna, w odniesieniu do jakiegoś jej składnika (składników) lub jego wysokości, ale istotą sporu jest wysokość składek wymierzonych od ustalonej przez organ rentowy podstawy ich wymiaru. W takim przypadku wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi różnica między wysokością składek zapłaconych a wysokością składek naliczonych przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji. Opisana sytuacja nie zachodzi w rozpoznawanej sprawie, gdyż organ rentowy zaskarżoną decyzją dokonał ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jednak ani nie naliczył w niej składek od tak ustalonej podstawy wymiaru, ani nie określił wysokości zobowiązania składkowego. Wartości przedmiotu zaskarżenia nie mogła zatem stanowić różnica pomiędzy wysokością składki naliczonej od podstawy wymiaru wskazywanej przez płatnika, a wysokością ustaloną w zaskarżonej decyzji, skoro decyzja ta nie określała wysokości składek wymierzonych od określonej w niej podstawy ich wymiaru - jak miało to miejsce dopiero na etapie postępowania kasacyjnego. Przedmiotem sporu przeniesionego odwołaniem skarżącego na drogę postępowania sądowego była natomiast różnica między zadeklarowaną przez płatnika podstawą wymiaru składek a podstawą wymiaru należną według organu rentowego. W judykaturze Sądu Najwyższego ugruntował się pogląd, że w sprawach, w których przedmiotem sporu nie jest wysokość zobowiązania składkowego, ale wysokość samej podstawy wymiaru - wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi różnica między zadeklarowaną przez płatnika składek podstawą wymiaru składek a podstawą wymiaru określoną przez organ rentowy za sporny okres - art. 22 w związku z art. 398² § 1 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 czerwca 2012 r., II UK 312/11, LEX nr 1235842; z 8 listopada 2013 r., II UZ 61/13, LEX nr 1396417; z 5 maja 2016 r., II UZ 3/16, LEX nr 2052527; z 24 listopada 2016 r., I UZ 41/16, LEX nr 2191449; z 19 kwietnia 2017 r., I UZ 63/16, LEX nr 2309618; z 10 października 2017 r., II UZ 59/17, LEX nr 2397614; z

20 sierpnia 2020 r., III UZ 1/20, LEX nr 3054007; z 6 grudnia 2023 r., III UZ 22/23, Legalis nr 3024178). Oznacza to, że w niniejszym przypadku, w którym spór nie dotyczył wysokości zobowiązania składkowego, lecz bezpośrednio wysokości podstawy wymiaru składek, od której będą naliczane także świadczenia z ubezpieczeń społecznych, wartość przedmiotu zaskarżenia wyraża się różnicą między podstawą wymiaru składek przyjętą przez ubezpieczoną oraz płatnika składek, a podstawą wymiaru składek określoną w decyzji organu rentowego, albo za okres 12 miesięcy, albo za okres sporny, jeżeli jest krótszy niż 12 miesięcy - art. 22 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 marca 2023 r., III UZ 36/22, LEX nr 3567199 i wskazane tam orzecznictwo).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[ms]